

علوم ششم دبستان
مبحث: جنگل برای کیست ؟
آموزگار: فایزه عبدالحسین زاده
دبستان غیردولتی نوآوران اندیشه

جنگل یک اکو سیستم بزرگ است و در این محیط زیست موجودات زنده مانند گیاهان ، جانوران ، تجزیه کنندگان و موجودات غیر زنده مانند آب ، خاک و نور خورشید و.... وجود دارد .

زنجیره غذایی

رابطه غذایی بین جانداران مختلف را زنجیره غذایی می گویند ، که با تولید کننده آغاز و با تجزیه کننده به پایان می رسد ولی تجزیه کننده ها جزء حلقه ی زنجیره غذایی حساب نمی شود .

جانداران بر اساس نقشی که در محیط زیست دارند به سه گروه تقسیم می شوند :

۱- تولید کننده ها ← گیاه سبز

۲- مصرف کننده ها ← جانوران

۳- تجزیه کننده ها ← باکتری و قارچ

نکته :

مصرف کننده ها دو دسته اند : گیاه خوار و گوشت خوار

جانوران همه چیز خوار در این طبقه بندی گاهی گیاه خوارند و گاهی گوشت خوارند .

تجزیه کنندگان

قارچ ها را تجزیه کننده می نامند . زیرا بقایای موجودات زنده را تجزیه می کنند و سبب می شوند که مواد تشکیل دهنده آن ها دوباره به طبیعت برگردد مثل کار قارچ هایی که روی بقایای گیاهان و جانوران در جنگل رشد می کنند . تجزیه ی این بقایا و کمک به بهبود و تقویت خاک است . در نتیجه در طبیعت چیزی هدر نمی رود .

شبکه غذایی :

ارتباط بین چند زنجیره غذایی با یکدیگر را شبکه ی غذایی می گویند . در شبکه های غذایی در بعضی از موجودات اشتراکی اند یعنی در چند زنجیره ی غذایی وجود دارند.

روابط غذایی بین موجودات زنده :

(1) همزیستی

(2) رقابت

(3) صیادی

نکته : صیادی از بین این روش ها متداولترین است .

روش هم زیستی سه حالت دارد :

همیاری

هم
زیستی

هم سفرگی

انگلی

الف (همیاری “ دوستی ” : هر دو از هم سود می برند و بدون آسیب زدن به هم در کنار هم زندگی می کنند مثلا مورچه می تواند شته را بخورد ولی چون شیره ای که شته می مکد را احتیاج دارد از شیره آن نوزادان خود را تغذیه می کند. بنابراین مورچه ها از شته ها مراقبت می کنند و آن ها را بالای درخت می برند تا شته شهد گیاهان تازه را همکد ، این رابطه دوستی داوطلبانه است .

انگلی“ موجود مزاحم ” : یکی سود و دیگری زیان می برد . معمولا انگل از میزبان کوچکتر است . انگل موجودی است که سود می برد و میزبان موجودی است که ضرر می کند .

مثلا رابطه بین کرم های انگلی و انسان ، مگس و پشه و اسب .

هم سفرگی “ غذای مجانی ” :یکی سود می برد ولی دیگری نه سود می برد و نه زیان .
مثلا وقتی لاشخور ها و کفتارها باقی مانده غذای شیر ها را می خورند .

شگفتی های آفرینش

کروکودیل ها بعضی از وقت ها بدون حرکت و با دهان باز استراحت می کنند و در این هنگام نوعی پرنده کوچک به نام آبچلیک وارد دهان کروکودیل می شود و انگل های درون دهان کروکودیل را می خورند و هر دو از این رابطه ی همیاری سود

می برند .

رقابت

رقابت موجودات زنده با هم به این دلیل است که یک موجود به چیزهایی که مورد نیاز موجود زنده دیگری نیز هست احتیاج پیدا می کند. رقابت می تواند بر سر یافتن غذا لانه سازی یا انتخاب جفت باشد. مثلا دو گوسفند برای علف های تازه باهم رقابت می کنند.

صیادی

در این رابطه یک جانور ، جانور دیگر را شکار می کند و به عنوان غذا میل می کند .

مثلا روباه و خرگوش - مار و موش

انواع محیط

محیط ها به دو دسته طبیعی و مصنوعی تقسیم می شوند .

محیط طبیعی محیطی است که بدون دخالت انسان ایجاد شده است . مانند مراتع ، تالاب ها و...

محیط مصنوعی محیط هایی است که با دخالت انسان ساخته شده است مانند پارک ها و باغ وحش ها ...

نکته :

محیط های مصنوعی نیاز به نگره داری و مراقبت بیشتری دارند و زودتر آسیب می بینند زیرا در محیط های

طبیعی ، عوامل سازگاری موجودات زیادتر است .

انسان با از بین بردن جنگل ها ، جاده سازی ، حتی کشاورزی و شکار بی رویه ی جانوران باعث کاهش جمعیت و یا انقراض بعضی از موجودات و زیستگاه ها می شوند .

وقتی زیستگاه جانداران آسیب ببینند و یا تغییر کند ، بعضی از آنها نمی توانند خود را با شرایط جدید سازگار کنند و به تدریج کم می شوند و حتی ممکن است سرانجام همه ی آنها از بین بروند .
چه درختی می کارید ؟

درخت کاری رسمی پسندیده است و در فرهنگ ما نیز با این کار نیکو اهمیت داده می شود و یک روز از سال را روز درخت کاری نامیده اند و هر سال روز ۱۵ اسفند روز درخت کاری نام گرفته است .

در هر منطقه باید درخت هایی را کاشت که به طور طبیعی ، شرایط رشد آن ها در همان منطقه وجود دارد
به این درخت ها درخت های بومی می گویند بنابراین باید در انتخاب نوع درخت دقت کرد .
مثلا درخت کاج موادی از ریشه ی خود در خاک ترشح می کند که مانع از رشد بسیاری از انواع گیاهان می
شود . به همین علت تنوع گیاهان در جنگل های کاج کم است .

سازمان حفاظت از محیط زیست

مسئولیت حفظ و مراقبت از محیط های طبیعی با سازمان حفاظت از محیط زیست است . این سازمان از قطع بی رویه ی درختان ، نابودی محیط های طبیعی ، شکار بی رویه ی موجودات و... جلوگیری می کند .

نکته تاریخی : شیر ایرانی که حدود ۷۰ سال پیش در برخی از مناطق ایران وجود داشت ، به دلیل شکار بیش از حد و نابودی زیستگاهش ، از بین رفته است .

یوز پلنگ ایرانی ، یکی دیگر از جانوران با ارزشی است که تعداد کمی از آن در ایران زنده مانده است و تحت حفاظت ، سازمان حفاظت از محیط زیست است .

پایان

